

Пілотні Проекти Соціальної Допомоги

Пілотний проект №3

Запровадження єдиних критеріїв оцінки майнового стану сім'ї та вдосконалення Методики обчислення сукупного доходу

CASE Україна

Листопад 2010

1. Міжнародний досвід аналізу та впровадження НОД
2. Пілотні управління та аналіз даних
3. Розроблені методи оцінювання доходу
4. Методологія дооцінювання агродоходу та доходів від активів
5. Алгоритм проведення обстежень
6. Аналіз питання сім'я-домогосподарство
7. Результати міні-опитування
8. Висновки

❖ Оцінювання ступеню нужденності особи/домогосподарства може бути двох видів:

- 1** **Пряме оцінювання** ступеню нужденності зазвичай вважається стандартним методом забезпечення адресності соціальної допомоги. Доходи та активи особи / домогосподарства оцінюються напряму. *Використовується у країнах ОЕСР, США, республіках колишнього СРСР і деяких латиноамериканських країнах*
- 2** **Бальний метод** оцінювання ступеню нужденності передбачає розрахунок доходу на основні очевидних характеристик. *Цей метод набуває дедалі більшого поширення у латиноамериканських країнах, Вірменії, Росії, Туреччині, Індонезії та інших*

Переваги і передумови запровадження бального методу в Україні

❖ **Україна задовольняє всі вимоги щодо успішного застосування бального методу і має багато передумов для дієвого забезпечення адресності соціальної допомоги:**

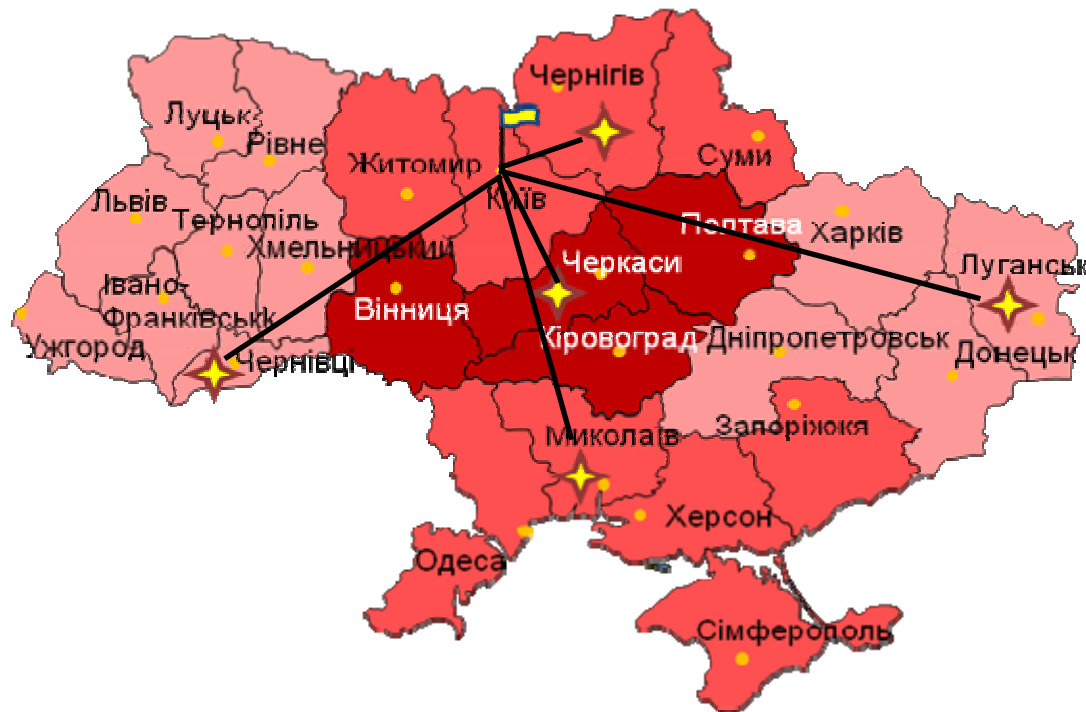
- ❑ **Міжнародний досвід свідчить, що застосування бального методу для забезпечення адресності соціальної допомоги стабільно дає кращі результати у країнах з середніми доходами, аніж у найбідніших країнах**
- ❑ **В Україні існує великий неформальний ринок праці**
- ❑ **Україна характеризується доволі високою адміністративною спроможністю**

Отже, існують передумови для використання бального методу в Україні

Управління праці та соціального захисту населення, що брали участь у експерименті

Вибрані управління

Місто

Область

Баштанка

Миколаївська

Кіцмань

Чернівецька

Корюківка

Чернігівська

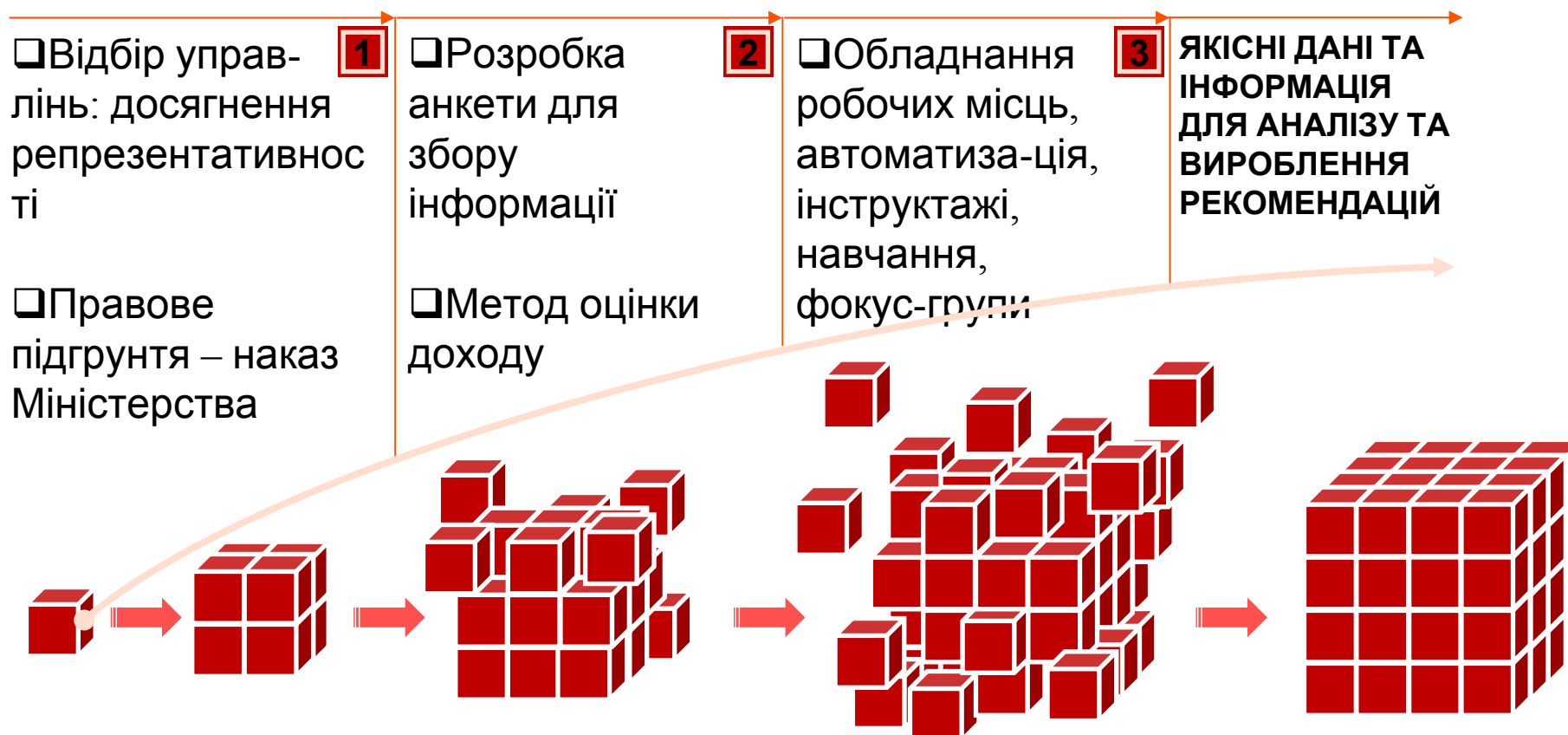
Луганськ

Луганська

Умань

Черкаська

Співпраця та діалог з управліннями

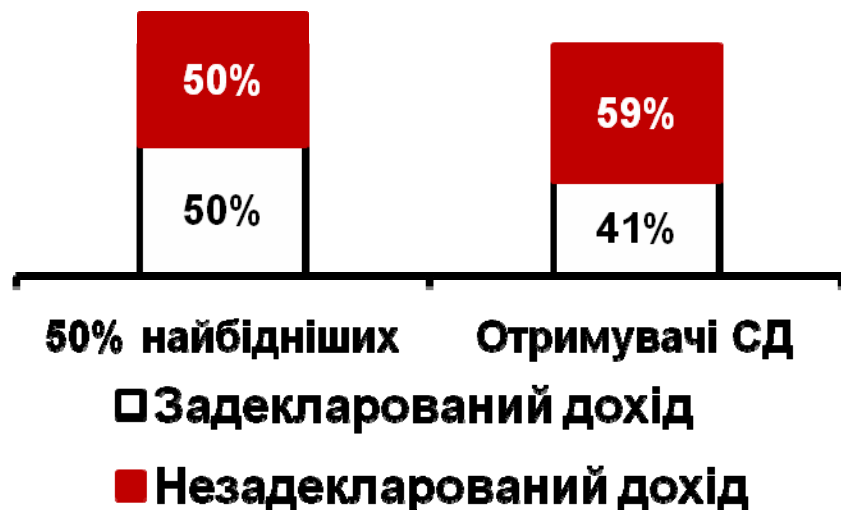

Основні джерела інформації для розробки методології

ОУЖД 2008

10622 спостережень домогосподарств із загальним доходом

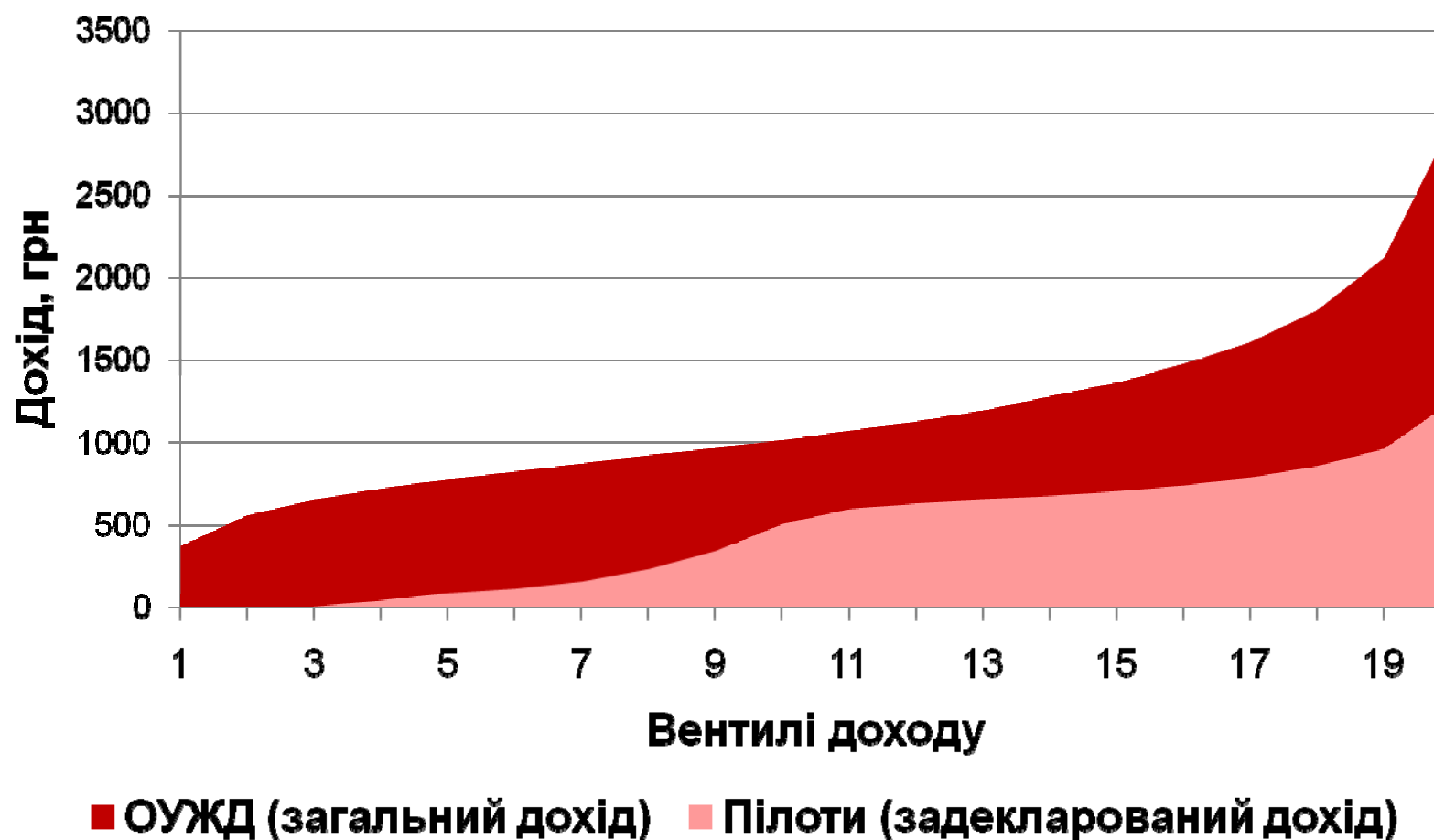
Дані пілотів

- > 8500 спостережень сімей із задекларованим доходом
- Не може використовуватися окремо для оцінки моделі, оскільки відсутній сукупний дохід

Порівняння даних про доходи

Загальний і задекларований дохід

Було розроблено п'ять головних моделей НОД

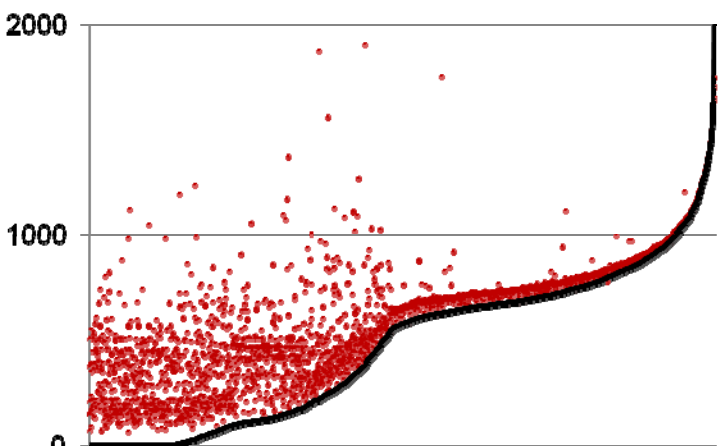

Характеристики	МОДЕЛЬ				
	ЛІНІЙНА	Нелінійна	Двокрокова	Лінійна (співставлення)	Лінійна (підхід Баєса +/- співстав.)
Теоретична база	Слабка, бо лінійні залежності малопоширені	Сильніша, бо враховує нелінійну поведінку	Сильна, якщо очікується зміщення відбору	Як і для лінійної (без співставлення)	Як і для лінійної
Простота	Дуже проста	Проста	Дещо складна	Проста в оцінці, але складна при співставленні	Дуже складна оцінка
R ²	Високий	-	Високий	Високий	-
Інформація для розрахунків	Тільки ОУЖД	Тільки ОУЖД	Тільки ОУЖД	ОУЖД і дані пілотів	Дуже ефективно використання
Вплив на заявників	Великий	Великий	Середній	Великий	Великий

Лінійна модель є найпростішою та порівняно ефективною – приклад оцінки доходу

Лінійна

Опис	<ul style="list-style-type: none">• Лінійний зв'язок між доходом і характеристиками сім'ї• Залежна змінна у формі логарифма (лог-лінійна)• Незалежні змінні (НЗ) включають легкооцінюваний дохід• Інші НЗ: кількість дітей, зайнятих, людей похилого віку, тип і галузь зайнятості голів сім'ї, рівень освіти
R ²	58 % (великі міста – 65%, малі міста – 63%, села – 48%)
Прогнози	 <p>Концепція: чим більший задекларований дохід, тим менший дооцінений дохід, – схоже із “грою з нульовою сумою”</p>

■ – задекларований дохід ■ – прогнозований дохід

Основні напрямки розробки методології оцінювання доходів від володіння активами

- ❖ Використання факту володіння певними активами як критерію права на соціальну допомогу. Сьогодні цей підхід вже застосовується, і тому слід проаналізувати доцільність його застосування в майбутньому
- ❖ Дооцінений дохід від володіння активами може **обчислюватися** за певними **формулами** і включатися до сукупного доходу домогосподарства
- ❖ Може застосовуватися **система нарахування балів**

Основні категорії активів, доходи від володіння якими слід дооцінювати

- ❖ Дооцінка доходів для кожної категорії активів потребує застосування окремого підходу. Можна виділити:
- ❖ Фінансові активи – депозити тощо
- ❖ Засоби виробництва:
 - Сільськогосподарські активи
 - Автотранспортні засоби
 - Човни та інші транспортні засоби, що підлягають обов'язковій реєстрації
 - Трактори та інші сільськогосподарські машини
- ❖ Нефінансові активи – джерела пасивних доходів
- ❖ Джерела "неявних" доходів – здебільшого обмежуються житлом

Агродохід домогосподарств розраховується на основі розроблених нормативів

Існуюча ситуація

- Агродохід розраховується як дохід на гектар
- Нормативи не уніфіковані по областях

Новий підхід

- Агродохід розраховується як дохід на гектар та одиницю худоби
- Нормативи розрізняються для сіл і міст
- Нормативи уніфіковані і ґрунтуються на однаковій методології і даних

Процедура розрахунку

Інформація, підтверджена довідками із сільської / міської ради

Не застосовується для сімей з інвалідами чи людьми літнього віку (>70)

Якщо заявник живе ближче, ніж 10 км від міста – нормативи для міст

Дохід від землі є добутком площі та норматив доходу

Дохід від паїв розраховується окремо

Дохід від худоби є добутком кількості тварин та нормативів

Середній прогнозований дохід перевищує задекларований на 28%

Підходи до розрахунку нормативів

❖ Розрахунок нормативів для рослинництва проводився на основі трьох підходів:

Розрахунок нормативів на основі даних статистичної звітності (без розрізнення сіл та міст)

Розрахунок нормативів на основі бази даних ОУЖД (для сіл та міст окремо)

Розрахунок нормативів на основі порівняння споживчих кошиків

❖ Нормативи для рослинництва, що розраховані на основі даних статистичної звітності, є на порядок меншими від значень ОУЖД. Нормативи, розраховані методом порівняння, є сталими – 70 для сіл та 84 грн. на 1 га в місяць для міст

Процес вибору заявників для обстежень вдома: оцінений дохід порівнюється із задекларованим

Загальний оцінений дохід

- 1 Легкооцінюваний
- +
- 2 Важкооцінюваний
- +
- 3 Від сільського господарства
- +
- 4 Соц. допомога
- +
- 5 Дохід від паїв

ПОПЕРЕДНІЙ ВІДБІР

➤ Інспектор вибирає заявників/отримувачів для потенційних обстежень вдома (напр., залишає ті, що знаходяться недалеко від управління праці) і визначає бажану кількість обстежень (напр., 24)

ПЕРЕДБАЧЕННЯ

- Модель(і) передбачає(ють) для кожного заявника/отримувача дохід на 1 члена
- Комп'ютер розраховує абсолютну і відносну різницю між оціненим і задекларованим доходами

БАЛИ

- Абсолютне і відносне відхилення трансформуються в бали:
 - чим більше балів, тим більша різниця між оціненим і задекларованим доходами
 - Заявники/отримувачі ранжуються за ризикованістю:
 1. 993 балів
 2. 980 балів
 3. ...
- ПОРІГ**
25. 525 балів
 26. 498 балів
 27. ...
 28. 6 балів

Питання кількасімейних домогосподарств

- ❖ В Україні застосовуються три базові одиниці для призначення соціальної допомоги: особа, сім'я та домогосподарство.

- ❖ Потенційно вбачаються три варіанти розгляду проблеми кількасімейних домогосподарств:
 - Залишити все без змін;
 - Призначати допомогу на домогосподарство, а не на сім'ю;
 - Призначати допомогу на сім'ю, однак при оцінці доходу враховувати усіх членів домогосподарства.

Тестування методів НОД шляхом проведення міні-опитування

❖ Головним завданням міні-опитування було отримання даних, на основі яких можна оцінити метод НОД на предмет:

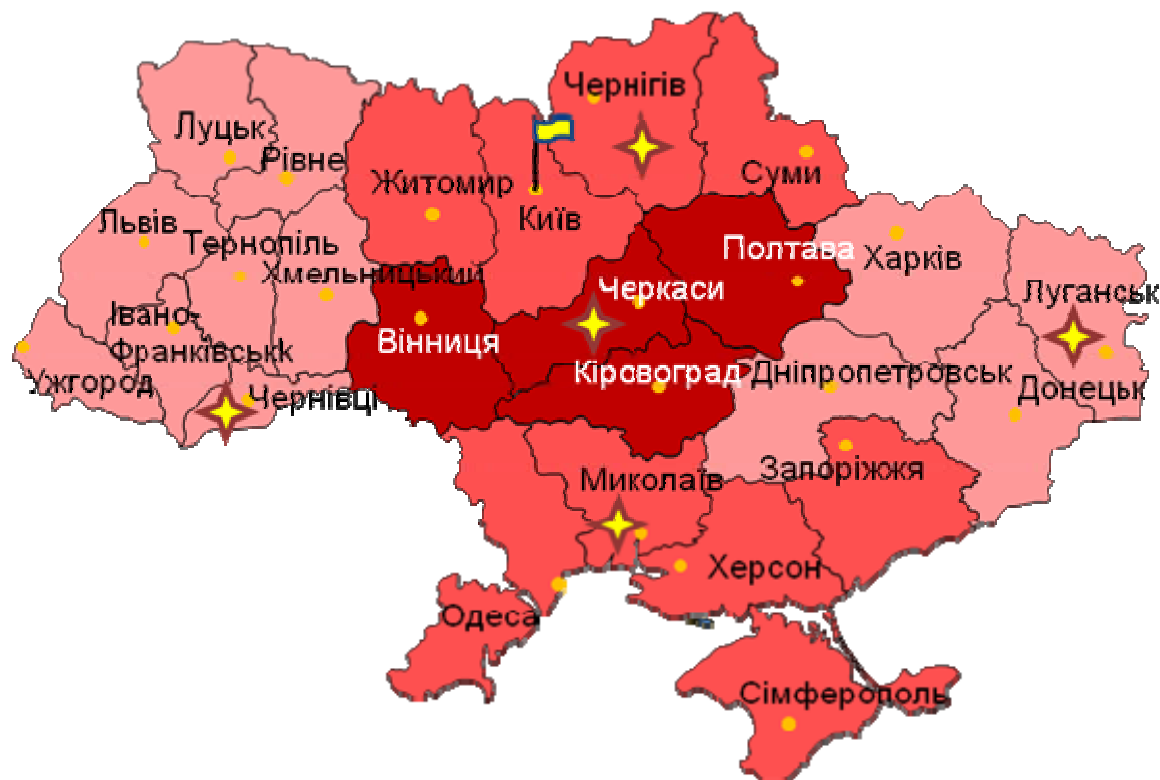
- ❑ Точності (достовірності) – включає перевірку того, чи новий метод покращує оцінювання доходу заявників порівняно з існуючими процедурами надання СД
- ❑ Надійності/Стабільності – пов'язане з корисністю нового методу у різних умовах, напр., чи новий метод генерує прийнятні результати незважаючи відмінності в соціально-економічних характеристиках заявників, видах допомоги, розташуванні (області України, міські чи сільські райони) тощо

Райони, де проводилося міні-опитування

❖ Вибрані райони:

- ❑ Пілотні – Баштанка, Кіцмань, Корюківка, Луганськ, Умань
- ❑ Непілотні – Сміла, Щорс

Побудова вибірки заявників

❖ Розрахунок вибірки повинен проводитись на тій основі, що немає єдиного специфічного індикатора, який використовуватиметься і вимірюватиметься

Спочатку розраховуємо розмір вибірки для нескінченного розміру генеральної сукупності = 600

Розмір вибірки з урахуванням розміру генеральної сукупності, але без урахування рівня відмов = 550

Розмір вибірки з урахуванням розміру генеральної сукупності та з урахування рівня відмов = 1050

Порівняння показників моделей

Порівняння задекларованого доходу та оцінок моделей

Показник	Задекларований дохід	Лінійна модель	Нелінійна модель	Модель Гекмана	Модель співставлення	Байєсівська модель	Дохід на основі мініопитування
Середнє	484	721	838	517	690	677	815
Кореляція	0.28	0.18	0.10	0.27	0.20	0.14	-
Тайль-Ю	1.00	0.84	0.91	0.99	0.85	1.00	-

Немає однієї моделі, яка була б кращою за інші

ПЕРЕОЦІНКА МОДЕЛІ :

- 1) З ВРАХУВАННЯМ РЕЗУЛЬТАТІВ МІНІ-ОПИТУВАННЯ ТА
- 2) НОВОЇ БАЗИ ДАНИХ ОУЖД 2009 РОКУ

Висновки

- ❖ Для впровадження НОД в Україні існує сприятливий ґрунт
- ❖ Аналіз даних показує, що значна частка доходів не декларується
- ❖ Незадекларований дохід можна оцінити однією з п'яти моделей, а також з допомогою нормативів
- ❖ НОД може застосовуватись також для відбору домогосподарств для обстежень
- ❖ На основі міні-опитування деякі моделі показують кращі результати, ніж існуюча методологія, але важко сформулювати остаточні висновки щодо ефективності впровадження НОД